

Preventie van transportongevallen op het werk

Jaarlijks vinden in de hele Europese Unie zo'n 5 500 mensen de dood bij bedrijfsongevallen, waarvan ongeveer een derde verband houdt met transport ⁽¹⁾. Deze ongevallen hebben vaak betrekking op mensen die geraakt of overreden worden door bewegende voertuigen (b.v. tijdens het achteruitrijden); die uit voertuigen vallen; die geraakt worden door objecten die vanaf voertuigen vallen; of kantelende voertuigen. Deze **ongelukken kunnen worden voorkomen door effectief beheer en preventieve maatregelen**.

Ongevallen komen vaker voor in **het midden- en kleinbedrijf (MKB)** met minder dan 50 werknemers. De in deze factsheet gegeven adviezen zijn van toepassing op alle bedrijven die gebruik maken van transportvoertuigen.

Verantwoordelijkheden van de werkgevers

Relevante voorschriften vastgelegd in Europese verordeningen ⁽²⁾ omvatten:

- Minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid op de **werkplek of op bouwplaatsen** ten aanzien van noodroutes en –uitgangen, wegen, gevaarlijke terreinen, laadperrons, hellingen.
- Veilige **arbeidsmiddelen** garanderen (waaronder geschiktheid, selectie, veiligheidskenmerken, veilig gebruik, opleiding en informatie, inspectie en onderhoud). Er bestaan minimale vereisten voor mobiele werkinstallaties (b.v. vorkheftrucks).
- **Veiligheids- en/of gezondheidssignalering** verzorgen op plaatsen waar gevaren niet te vermijden zijn of naar behoren teruggebracht kunnen worden door middel van preventieve maatregelen.
- Beschikbaarheid van specifieke, aan de risico's aangepaste **persoonlijke beschermingsmiddelen** (b.v. veiligheidshelmen, reflecterende kleding), in de gevallen waarin deze niet op een andere wijze voorkomen kunnen worden. Deze moeten comfortabel en goed onderhouden zijn en geen aanleiding geven tot andere risico's.
- Gebruik maken van een **algemeen kader** inzake maatregelen voor de bescherming van de gezondheid en de veiligheid, met inbegrip van: inschatten en voorkomen van risico's; voorrang verlenen aan collectieve maatregelen ter uitsluiting van risico's; werknemers raadplegen, informatie verstrekken en opleidingen verzorgen; alsmede de coördinatie van de veiligheid met zelfstandigen.

De minimumvereisten voorgeschreven in verordeningen zijn geïmplementeerd **in nationale wetgeving** die aanvullende vereisten kan bevatten.

Werknemers zijn verplicht om actief mee te werken aan preventieve maatregelen van werkgevers, aan de hand van instructies die overeenkomen met hetgeen in een opleiding behandeld is.

Overleg met het personeel is een eerste vereiste. Met behulp van hun kennis is het gemakkelijker te waarborgen dat risico's juist worden ingeschat en werkbare oplossingen worden gevonden.

Voorkomen van ongevallen in de praktijk:

Allereerst moet een **passende en toereikende** risicoanalyse worden uitgevoerd:

1. Stel de gevaren vast die in samenhang met transportvoertuigen kunnen optreden - b.v. achteruitrijden, laden en lossen. Vraag 'Wat kan er fout gaan en waarom?' B.v. kunnen mensen geraakt

of overreden worden? Kunnen mensen vallen tijdens het laden van voertuigen?

2. Stel vast wie gewond kan raken bij elk gevaar. Waarschijnlijk zijn dit chauffeurs en andere werknemers, ook kunnen hier bezoekers en voorbijgangers onder vallen.
3. Stel de risico's vast voor elk gevaar - de waarschijnlijkheid dat letsel zal optreden en in welke mate. Zijn de huidige voorzorgsmaatregelen adequaat of dient er meer te geschieden?
4. Stel prioriteiten voor actie vast en breng deze ten uitvoer.
5. Herzien de risicoanalyse regelmatig met name bij veranderingen, b.v. nieuwe voertuigen, veranderingen in verkeerswegen.

Over **collectieve maatregelen om risico's uit te sluiten** – zoals verbeterd ontwerp en verbeterde indeling van de werkplek om transportongelukken tot een minimum te beperken – dient eerst nagedacht te worden. Waarschuwingborden enz. worden gebruikt als ondersteuning indien risico's niet uitgesloten kunnen worden. Enkele gebieden waarover tijdens de risicoanalyse en selectie van preventieve maatregelen moet worden nagedacht worden hieronder weergegeven.

Veilige werkplekken en –systemen

Voorkom het achteruit rijden door: betere inrichting van de werkplek; maak gebruik van veilige werkmethoden voor het achteruitrijden.

Zorg voor veilige werkmethoden voor het **laden en lossen** van voertuigen.

Controleer of de **inrichting van wegen** geschikt is voor zowel voertuigen als voetgangers.

Breng indien mogelijk een scheiding aan tussen **voetgangerspaden en wegen voor voertuigen**. Is dit niet mogelijk plaats dan adequate waarschuwingborden. Zorg voor goede voetgangersoversteekplaatsen op wegen voor voertuigen. Overweeg, om de kans op aanrijdingen te verminderen, het invoeren van éénrichtingverkeer.

Controleer of **wegen voor voertuigen** geschikt zijn voor het soort en de hoeveelheid voertuigen die er gebruik van maken. Ze moeten breed genoeg zijn en de ondergrond en het wegoppervlak moeten in goede conditie worden gehouden. Verwijder indien mogelijk obstakels. Zorg anders dat ze duidelijk zichtbaar zijn. Vermijd

IDEVE

⁽¹⁾ "Accidents at work in the EU in 1996", Statistics in Focus, Theme 3 - 4/2000, Eurostat.

⁽²⁾ <http://europe.osha.eu.int/legislation/> verschaft koppelingen naar **EU-wetgeving**, nadere bijzonderheden van richtsnoeren van de Commissie voor het MKB en over risicobeoordeling alsmede naar websites van de lidstaten waar **nationale wetgeving** ter uitvoering van de richtlijnen en -snoeren kan worden gevonden.

De in deze factsheet opgenomen informatie is niet bedoeld als vervanging van officiële teksten van de Gemeenschappen of lidstaten.

scherpe bochten zoveel mogelijk. Zorg voor spiegels op de juiste plaatsen als een vrij uitzicht ontbreekt.

Controleer of gezorgd is voor passende **veiligheidskenmerken**. Borden voor het aangeven van de richting, maximumsnelheid en voorrang kunnen nodig zijn. Stel vast of er fysieke snelheidsbeperkingen zoals verkeersdrempels nodig zijn. Hoeken van laadperrons, putten enz. moeten duidelijk gemarkeerd worden en indien mogelijk uitgerust met een hek.

Zorg ervoor dat **voertuigen** op de juiste wijze **worden onderhouden**. Preventieve onderhoudsprogramma's zijn vereist. Chauffeurs dienen voertuigen voor gebruik te onderwerpen aan een minimumveiligheidscontrole, b.v. het controleren van de remmen en de lichten.

Besturen van voertuigen

Controleer of **selectie- en trainingprocedures** ertoe leiden dat chauffeurs in staat zijn om veilig te werken. Chauffeurs moeten in staat zijn om hun voertuigen te bedienen en het dagelijkse onderhoud te kunnen plegen. Chauffeurs moeten in goede gezondheid verkeren, mobiel zijn en de beschikking hebben over een goed gehoor en gezichtsvermogen. Alleen geselecteerde mensen die opgeleid en geautoriseerd zijn om voertuigen te besturen zouden dit daadwerkelijk mogen doen.

Controleer of **verlichting en zichtbaarheid** zorgen voor een veilige doorgang over het werkterrein (zowel binnen als buiten). Potentiële gevaren, b.v. kruisingen van wegen, voetgangers en obstakels moeten duidelijk zichtbaar zijn. Goed zichtbare kleding kan noodzakelijk zijn voor chauffeurs en/of voetgangers indien deze niet op adequate wijze van elkaar gescheiden kunnen worden.

Veiligheid van voertuigen

Zorg ervoor dat een **veilig en geschikt voertuig** wordt gebruikt. Voertuigen dienen aangeschaft te worden met de juiste veiligheidskenmerken en moeten aan de vereiste normen voldoen. Het veilig in- en uitstappen van het voertuig moet gewaarborgd zijn. De bestuurder kan bescherming nodig hebben tegen het kantelen of het getroffen worden door vallende voorwerpen. Overweeg hoorbare waarschuwingssignalen, b.v. op achteruitrijdende vrachtwagens, en knipperlichten op voertuigen om hun zichtbaarheid te verhogen.

Veilig gebruik van vorkheftrucks

Vorkheftrucks zijn bij veel arbeidsongevallen betrokken, vaak terwijl ze achteruitrijden. Factoren die de waarschijnlijkheid van ongelukken verhogen zijn: niet-adequate opleiding; niet-adequate waarschuwingssignalen; slecht onderhoud van de heftruck; onvoldoende licht en ruimtegebrek.

Indien het niet mogelijk is voetgangerspaden en wegen voor voertuigen te scheiden:

- Gebruik goede waarschuwingssignalen en duidelijke markeringen om te laten zien dat wegen door beide partijen worden gebruikt.
- Overweeg om één kant van de weg te reserveren voor voetgangers en markeer een pad.
- Zorg voor duidelijk aangegeven kruisingen die zichtbaar zijn voor voetgangers en vorkheftruckchauffeurs.
- Voer éénrichtingverkeer in indien dit de kans op aanrijdingen verkleint.
- Besteed aandacht aan gebieden waar vorkheftrucks in aanraking komen met ander verkeer b.v. laadperrons.

Slechte zichtbaarheid

- Vorkheftrucks moeten duidelijk zichtbaar zijn voor mensen die in de buurt zijn b.v. door knipperlichten, reflectoren en achteruitrijlichten. Op overeenkomstige wijze dienen deze mensen voor de bestuurder zichtbaar te zijn b.v. door het dragen van goed zichtbare kleding.
- Gebruik knipperende waarschuwingslichten wanneer de vorkheftruck in gebruik is.
- Neem het gebruik van waarschuwingssignalen in overweging, met name waar het druk en lawaaierig is. Geef een waarschuwingsssein alvorens door een deuropening te rijden, een onoverzichtelijke bocht te nemen of achteruit te rijden.
- Minimaliseer de noodzaak om achteruit te rijden, b.v. door gebruik van een éénrichtingssysteem. Zorg voor goed geplaatste spiegels om chauffeurs een goed algeheel uitzicht te geven. Zorg ervoor dat ze worden gebruikt.
- Indien u in de nabijheid van vorkheftrucks werkzaamheden moet verrichten zorg dan dat de bestuurder u heeft gezien. Loop niet buiten het gezichtsveld van de bestuurder van de vorkheftruck.

Veilig rijden

- Indien er veel verkeer is zijn lagere snelheidslimieten noodzakelijk, met name wanneer voetgangers en de rest van het verkeer niet van elkaar gescheiden zijn.
- Verwijder afval en beweegbare obstakels van de wegen.
- Vermijd scherpe bochten. Vaste spiegels kunnen het uitzicht verbeteren indien bochten zonder uitzicht onvermijdelijk zijn.
- Chauffeurs en personen moeten op de omgeving blijven letten.
- Let op deuropeningen, doorgangen of paden waar voetgangers of voertuigen opeens kunnen verschijnen.

Checklist bestuurder

- Rij niet met beperkte vermogens b.v. slechte gezondheid of slecht gezichtsvermogen
- Maak u vertrouwd met de bedieningsprocedures en de veiligheidsgrenzen van uw voertuig
- Voer dagelijks controles uit en meld alle problemen
- Zorg ervoor op de hoogte te zijn van alle regels en procedures ten aanzien van het bouwterrein met inbegrip van de regels voor noodsituaties
- Wees op de hoogte van het signaleringssysteem
- Rij niet harder dan toegestaan. Wees voorzichtig bij het naderen van bochten
- Alvorens achteruit te rijden controleer of zich achter het voertuig voetgangers, voertuigen of obstakels bevinden
- Indien er vanuit uw chauffeurspositie beperkt uitzicht is, maak dan gebruik van hulpmiddelen (b.v. spiegels) of een persoon om seinen te geven. Is de persoon niet langer zichtbaar of werkt het hulpmiddel niet meer – STOP!
- Zet de motor af alvorens aanpassingen te verrichten of beveiligingen te verwijderen

Voor meer informatie / Referenties

Meer informatie over adequate managementpraktijken is beschikbaar op de website van het Agentschap. Alle publikaties van het Agentschap kunnen gratis worden gedownload. 'Ongevallenpreventie op het werk' is het thema van de Europese Week voor veiligheid en gezondheid op het werk die door de lidstaten wordt georganiseerd in oktober 2001; meer informatie hierover is te vinden op <http://osha.eu.int/ew2001/>. De website van het Agentschap heeft koppelingen naar *websites van de lidstaten* waar u nationale wetgeving en richtsnoeren over transport op het werk kunt vinden:

Voor Nederland: <http://www.arbo.nl/> of <http://nl.osha.eu.int>
 Voor België: <http://be.osha.eu.int>